

Postanowienie z dnia 8 grudnia 2009 r.

III SO 2/09

Niedopuszczalne jest zażalenie na postanowienie Sądu Najwyższego o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o odrzuceniu odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa.

Sędzia SN Józef Iwulski

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 grudnia 2009 r. sprawy z odwołania Zygmunta D. od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 8 stycznia 2008 r. [...] w sprawie nieprzedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego, na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r. [...]

o d r z u c i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 13 maja 2008 r. [...] Sąd Najwyższy odrzucił odwołanie Zygmunta D. od uchwały [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 8 stycznia 2008 r. w przedmiocie nieprzedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego sądu okręgowego.

W związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 maja 2008 r., SK 57/06 (Dz.U. Nr 96, poz. 621; OTK-A 2008 nr 4, poz. 63; Przegląd Sejmowy 2009 nr 1, s. 191, z glosą M. Wiącka) - w którym stwierdzono, że art. 13 ust. 2 zdanie drugie ustawy o Krajowej Rady Sądownictwa (Dz.U. Nr 100, poz. 1082 ze zm.) w zakresie, w jakim dotyczy art. 2 ust 1 pkt 3 w związku z art. 2 tej ustawy jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i z art. 77 ust. 2 w związku z art. 60 Konstytucji RP - odwołujący się wniósł do Sądu Najwyższego skargę o wznowienie postępowania zakończonego wskazanym postanowieniem z dnia 13 maja 2008 r., opierając ją na podstawie wynikającej z art. 401¹ k.p.c. w związku z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP.

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2009 r. [...] Sąd Najwyższy odrzucił skargę o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że sędzia, którego kandydatury na wyższe stanowisko Krajowa Rada Sądownictwa nie przedstawiła Prezydentowi RP przed ogłoszeniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 maja 2008 r., SK 57/06 (co nastąpiło w dniu 5 czerwca 2008 r.) nie może żądać wznowienia sądowego postępowania odwoławczego w zakończonej procedurze obsadzania stanowisk sędziowskich, a może jedynie ponownie ubiegać się o wolne stanowisko sędziowskie na zasadach wynikających ze zmodyfikowanego stanu prawnego powstałego w następstwie tego orzeczenia Trybunału (czyli z możliwością odwołania się do Sądu Najwyższego od negatywnej uchwały Krajowej Rady Sądownictwa).

Na postanowienie z dnia 12 lutego 2009 r. odwołujący się wniósł zażalenie do Sądu Najwyższego, w którym wniósł o: 1) zmianę zaskarżonego postanowienia i „orzeczenie o dopuszczalności wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2008 r.”; 2) uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2008 r.; 3) uchylenie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 8 stycznia 2008 r. oraz 4) przekazanie sprawy Krajowej Radzie Sądownictwa do ponownego rozpoznania. Jako podstawa prawna zażalenia został wskazany art. 394 § 1 k.p.c. i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Żalący się zarzucił naruszenie art. 401¹ k.p.c. i art. 190 ust. 4 Konstytucji RP przez odmowę ich zastosowania oraz art. 6 „Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw i Podstawowych Wolności” i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, przez pozbawienie go prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezawisły lub bezstronny sąd. W uzasadnieniu zażalenia wywiedziono w szczególności, że w sprawie dotyczącej odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Sąd Najwyższy działa jako sąd pierwszej instancji, a skoro postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, to przysługuje na to orzeczenie zażalenie do Sądu Najwyższego (ponieważ nie ma „wyższej instancji” od tego Sądu).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest niedopuszczalne i dlatego podlega odrzuceniu. W uzasadnieniu wyroku z dnia 27 maja 2008 r., SK 57/06, Trybunał Konstytucyjny wyraźnie wskazał, że rzeczą ustawodawcy jest określenie sądu właściwego do rozpoznawania spraw

oraz zakresu i procedury sądowej kontroli nad postępowaniem dotyczącym obsady stanowisk sędziowskich. Przepis art. 13 ust. 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa stanowi, że w zakresie nieuregulowanym tą ustawą do postępowania przed Sądem Najwyższym stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o skardze kasacyjnej. Z tych przepisów wynika zaś, że orzeczenia wydawane przez Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym są ostateczne i nie przysługują od nich żaden środek prawny. To stanowisko jest ugruntowane w orzecznictwie i nie budzi wątpliwości (por. postanowienia z dnia 5 sierpnia 1998 r., I CZ 99/98, LEX nr 365083; z dnia 14 lipca 2000 r., II UZ 82/00, LexPolonica nr 353747; z dnia 27 października 2004 r., IV CK 266/04, LEX nr 365071; por. też postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 4 kwietnia 2008 r., II GZ 187/07, LEX nr 479149).

Wyłączenie możliwości zaskarżania orzeczeń Sądu Najwyższego wynika także z ustrojowego usytuowania tego sądu jako naczelnego organu władzy sądowniczej (art. 183 Konstytucji RP). Sąd Najwyższy nie jest sądem ani pierwszej, ani drugiej instancji (choć może być sądem "jedynej instancji"). Będąc najwyższym organem władzy sądowniczej, Sąd Najwyższy zawsze orzeka poza tokiem instancji. Żalący się jako podstawę zażalenia wskazuje art. 394 § 1 k.p.c., co jest pozbawione racji. Przepis ten stanowi bowiem, że zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, a ponadto na wyliczone postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego. Jest więc oczywiste, że przepis ten nie może być podstawą wniesienia rozpoznawanego zażalenia, skoro Sąd Najwyższy nie jest sądem pierwszej instancji. Z podobnych względów podstawą wniesienia tego zażalenia nie może być art. 394¹ k.p.c., który dotyczy zaskarżania postanowień sądu drugiej instancji.

Żalący powołuje się na art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, który przewiduje, że postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne, jednak mylnie upatruje w nim podstawy umożliwiającej zaskarżanie orzeczeń Sądu Najwyższego. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie podkreślał, że zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego dotyczy jedynie spraw przekazanych na mocy ustaw do właściwości sądów, czyli - innymi słowy - spraw rozpoznawanych „od początku do końca” przez sądy (por. przykładowo wyroki z dnia 8 grudnia 1998 r., K 41/97, OTK 1998 nr 7, poz. 117, Przegląd Sejmowy 1999 nr 1, s. 184, z glosą B. Wierzbowskiego; Przegląd Sejmowy 2000 nr 1, s. 205, z glosą A. Wróbla oraz z dnia 13 lipca 2004 r., P 20/03, OTK-A

2004 nr 7, poz. 64; por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2006 r., III PO 1/06, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 147). W postępowaniu o mieszanym charakterze (a do takich zaliczyć należy postępowanie w sprawie przedstawienia przez Krajową Radę Sądownictwa Prezydentowi RP kandydatury na wolne stanowisko sędziowskie) - zdaniem Trybunału - jednoinstancyjna kontrola sądowa (w tym wypadku Sądu Najwyższego) odpowiada standardom konstytucyjnym.

Przede wszystkim jednak pojęcie „instancji” i wynikającą z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP gwarancję dwuinstancyjności postępowania sądowego należy odnosić do przedmiotu całego postępowania, a nie w relacji do przedmiotu konkretnego rozstrzygnięcia, także incydentalnego (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 września 2006 r., SK 63/05, OTK-A 2006 nr 8, poz. 108; Glosa 2007 nr 1, s. 123, z glosą Z. Kmiecika; Przegląd Sejmowy 2008 nr 4, s. 209, z glosą G. Rząsy oraz z dnia 31 marca 2009 r., SK 19/08, Dz.U. Nr 58, poz. 486; OTK-A 2009 nr 3, poz. 29, a także uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., III SPZP 3/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 341; Przegląd Sądowy 2008 nr 9, s. 129, z glosą G. Rząsy i B. Błońskiej; por. również M. Pilich: Wpływ orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego na Kodeks postępowania cywilnego, Kwartalnik Prawa Prywatnego 2009 nr 2; T. Zembruski: Zaskarżanie orzeczeń incydentalnych wydanych po raz pierwszy w toku instancji (uwagi na tle wyroku Trybunału Konstytucyjnego), Przegląd Sądowy 2007 nr 9, s. 18; choć odmiennie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 marca 2007 r., SK 3/05, Dz.U. Nr 61, poz. 418; OTK-A 2007 nr 3, poz. 32; Przegląd Sądowy 2007 nr 11-12, s. 190, z glosą P. Grzegorzcyka). Jak trafnie wywiódł Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2006 r., SK 21/05 (OTK-A 2006 nr 8, poz. 103) zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego wyrażona w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP pozostaje w ścisłym związku z art. 78 Konstytucji RP, który musi zostać uwzględniony przy ustalaniu znaczenia art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Przepis art. 78 Konstytucji RP z jednej strony stanowi, że każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, ale z drugiej strony upoważnia ustawodawcę do określenia wyjątków od tej zasady oraz trybu zaskarżania.

Oznacza to, że z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP wynika zasada dwuinstancyjnego postępowania sądowego, ale obowiązująca tylko w sprawach rozpoznawanych od początku do końca przez sądy. Prawo do zaskarżania (art. 78 Konstytucji RP) obejmuje natomiast tylko rozstrzygnięcia wydawane w pierwszej instancji we wszyst-

kich postępowaniach prowadzonych przez organy władzy publicznej, ale nawet w tym zakresie (rozstrzygnięć organów pierwszej instancji) ustawa może przewidywać wyjątki (ich niezaskarżalność).

Skoro nie istnieje podstawa prawna zaskarżania orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (a więc także w indywidualnych sprawach dotyczących odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa - art. 13 ust. 6 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa), w tym podstawa umożliwiająca wniesienie zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o odrzuceniu odwołania od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, to przedmiotowe zażalenie jest niedopuszczalne i podlega odrzuceniu na podstawie 370 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c., przy zastosowaniu art. 398¹⁰ zdanie drugie k.p.c.

=====